

TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞININ GETİRDİĞİ RİSKLER¹

a- Konunun İşleniş Metodu

- 1- Teknolojik Bağımlılık Nedir ve İslam'da Dengeli Yaşam
- 2- Gençlik ve Teknolojik Bağımlılık:
- 3- Psikolojik ve Sosyal Etkiler:
- 4- Aile İçinde Teknolojik Bağımlılık ve Getirdiği Tehlikeler:
- 5- Dini Hayat Üzerindeki Etkileri:
- 6- İslami Çözüm Önerileri
- 7- Gençlere Özel Vurgular:
- 8- Hadislerle Öğütler ve Hikmetler
- 9- Teknolojiyi İyi Kullanmanın Yolları:
- 10- Sonuç

b- Sunum

Bismillahirrahmanirrahim. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salat ve selam O'nun Resulü Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e, onun ashabına, aile efradına ve kıyamete kadar onun izinden giden tüm müminlere olsun. Allah'ım, bizleri hakkı hak bilip ona tabi olanlardan, batılı batıl bilip ondan kaçınanlardan eyle. Amin.

Değerli kardeşlerim,

Bugün burada, hayatımızın merkezine yerleşen, fakat farkında olmadan bizleri tehlikeli bir bataklığa sürükleyen bir konuyu, teknolojik bağımlılığı ele alacağız. Teknoloji, günümüzde insanoğluna sunduğu imkanlarla hayatı kolaylaştırmış, bilgiye erişimi hızlandırmış ve dünya ile iletişimimizi artırmıştır. Ancak, her nimetin bir imtihan olduğunu unutmamak gerekir. Teknolojiyi doğru kullanmadığımızda, bu nimet bizler için bir fitneye dönüşebilir. Bugünkü vaazımızda, teknolojik bağımlılığın ruhsal, sosyal ve dini hayatımıza getirdiği riskler üzerinde duracağız.

1. Teknolojik Bağımlılık Nedir ve İslam'da Dengeli Yaşam:

Teknolojik bağımlılık, bireyin dijital cihazlara ve içeriklere kontrolsüz şekilde bağımlı hale gelmesi ve bu durumun hayatının diğer alanlarını olumsuz etkilemesidir. Teknoloji kullanımında dengeyi kaybeden bireyler, dünya ile olan ilişkilerinde, ibadetlerinde, hatta sosyal hayatlarında bile geri dönüşü zor sorunlarla karşılaşabilirler.

¹ Bu vaaz projesi, Erzurum Yakutiye İlçe Müftülüğü Vaizi Zübeyde Şakar tarafından hazırlanmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de Allah (c.c.), "Ey iman edenler! Allah'tan gereği gibi korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin." (Ali İmran, 102) buyurmuştur. Bu ayet bizlere, yaşamımızın her alanında dengeli olmayı ve İslami prensipler doğrultusunda hareket etmeyi öğütler. Bu denge, teknolojiyi nasıl kullandığımızı da kapsar. Unutmayalım ki, her şeyde olduğu gibi teknolojiyi kullanırken de İslam'ın öngördüğü orta yolu izlemek zorundayız.

2. Gençlik ve Teknolojik Bağımlılık:

Değerli kardeşlerim,

Gençlik, insan hayatının en dinamik ve en verimli dönemidir. Ancak bu dönem, aynı zamanda insanın en çok hata yapmaya eğilimli olduğu bir dönemdir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), "Beş şey gelmeden önce şu beş şeyin kıymetini bilin: Ölüm gelmeden önce hayatın, hastalık gelmeden önce sağlığın, meşguliyet gelmeden önce boş vaktin, ihtiyarlık gelmeden önce gençliğin ve fakirlik gelmeden önce zenginliğin." (Hakim) buyurarak bizlere gençliğin ne kadar değerli olduğunu hatırlatmıştır.

Gençler, teknolojinin cazibesi karşısında çoğu zaman farkında olmadan bağımlı hale gelebilirler. Bu bağımlılık, hem onların dini vecibelerini ihmal etmelerine hem de sosyal ilişkilerinin zayıflamasına yol açar. Sürekli çevrimiçi olma isteği, namaz gibi temel ibadetlerden uzaklaşmaya, aile ve arkadaş ilişkilerinin zayıflamasına neden olabilir. Oysa İslam, gençlere vakitlerini en verimli şekilde kullanmayı öğütler. Zaman, Allah'ın bize bahsettiği en kıymetli nimetlerden biridir ve onu israf etmemeliyiz.

3. Psikolojik ve Sosyal Etkiler:

Teknolojik bağımlılık, bireyin ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir. Sürekli ekran başında vakit geçiren kişiler, gerçek dünyadan uzaklaşarak yalnızlık, depresyon ve anksiyete gibi sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. İbn Haldun'un Mukaddime'sinde belirttiği gibi, insan, sosyal bir varlıktır ve toplumdan soyutlandığında manevi dengesi bozulur. Teknolojiye aşırı bağımlılık, bu soyutlanmayı hızlandırır ve bireyi yalnızlığa sürükler.

Sahih hadislerde Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Müslümanların cemaatle namaz kılmalarını ve sosyal ilişkilerini güçlendirmelerini teşvik etmiştir. "Mü'minin mü'min üzerindeki hakkı beştir: Selam almak, hasta ziyaret etmek, cenazeye katılmak, davete icabet etmek ve aksırana 'Yerhamükellah' demek." (Buhari) buyurmuştur. Bu hadis, sosyal ilişkilerin ne kadar önemli olduğunu vurgular. Ancak dijital dünya, bireyleri bu ilişkilerden uzaklaştırmakta, onları sanal bir yalnızlığa sürüklemektedir.

4. Aile İçinde Teknolojik Bağımlılık ve Getirdiği Tehlikeler:

Teknolojik bağımlılık, aile içi iletişimi de zayıflatır. Modern dünyada ebeveynler ve çocuklar arasında yaşanan iletişim kopukluklarının en büyük nedenlerinden biri, dijital cihazların aşırı kullanımınıdır. Aile, İslam toplumunun temel taşıdır ve bu bağların güçlü tutulması gerekmektedir. Kur'an-ı Kerim'de "Ve Rabbin, yalnız kendisine kulluk etmenizi ve anne babaya iyi davranmanızı emretti. Eğer onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, sakın onlara 'öf' bile deme; onları azarlama, onlara tatlı ve güzel söz söyle." (İsra, 23) buyurulmaktadır. Bu ayet,

aile içi ilişkilerin nasıl olması gerektiğini bizlere öğretir. Ancak, teknolojik bağımlılık bu ilişkileri zayıflatabilir, hatta kopmasına bile yol açabilir.

Ailedeki her bireyin, teknolojiyi bilinçli kullanması ve aile içi iletişimi güçlü tutması büyük önem arz eder. Ebeveynler, çocuklarına teknoloji kullanımında rol model olmalı, onlara bu konuda doğru alışkanlıklar kazandırmalıdır.

5. Dini Hayat Üzerindeki Etkileri:

Teknolojik bağımlılık, bireyin dini hayatını da olumsuz etkiler. İbadetler, bir Müslümanın Allah'a olan en önemli bağlarıdır ve bu bağların korunması gerekmektedir. Ancak, teknolojiye aşırı bağımlılık, ibadetlere gereken önemin verilmemesine yol açabilir. Özellikle gençler arasında yaygın olan sosyal medya ve oyun bağımlılığı, namaz, oruç ve diğer ibadetleri aksatmaya neden olabilir.

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de "O halde namazı dosdoğru kılın, zekatı verin ve rükû edenlerle birlikte rükû edin." (Bakara, 43) buyurmuştur. Namaz, Müslümanların günlük hayatlarında Allah'a olan bağlılıklarını sürekli tazelemeleri için bir vesiledir. Ancak dijital dünyaya aşırı odaklanmak, namazın ve sair ibadetlerin ihmal edilmesine sebep olabilir. Müslümanların, teknoloji kullanımını dengede tutarak ibadetlerine gereken önemi vermeleri gerekmektedir.

6. İslami Çözüm Önerileri

Değerli kardeşlerim,

İslam, bizlere her konuda olduğu gibi, teknoloji konusunda da dengeli bir yaşam sürmemizi öğütler. Rasulullah (s.a.v.), bir gün ashabına "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz." (Buhari) buyurmuştur. Bu hadis, Müslümanların yaşamlarını kolaylaştıran her türlü yeniliğe açık olmaları gerektiğini, ancak bunların aşırıya kaçmaması gerektiğini vurgular.

Rasulullah (s.a.v.)'in bir sahabiye öğüdü teknolojiyi de doğru kullanmanın önemini bizlere anlatır. Bir sahabi, Rasulullah'a gelerek "Ya Rasulallah, her gün ibadet etmeyi çok istiyorum fakat dünya işlerinden dolayı çok vakit bulamıyorum." der. Rasulullah (s.a.v.), ona "İbadet ve dünya işleri arasında denge kur. Dünya işlerin seni Allah'ın zikrinden alıkoymasın." buyurur. Bu hadis teknolojinin de aynı şekilde hayatımızda bir denge unsuru olması gerektiğini gösterir.

Müslümanlar olarak bizler, teknolojiyi bir araç olarak görmeli ve onu Allah'ın rızasını kazanmak için kullanmalıyız. Teknolojiyi, ilim öğrenme, Kur'an ve sünneti araştırma ve insanlara faydalı olma noktasında kullanarak hem dünyada hem de ahirette kazanç elde edebiliriz. Teknoloji, eğer doğru kullanılırsa bizlere Allah yolunda büyük faydalar sağlayabilir. Örneğin, internet üzerinden İslamî ilimlere ulaşmak, dini sohbetlere katılmak, hayırlı işlerde bulunmak için bağış yapmak gibi birçok olumlu amaç için kullanılabilir.

7. Gençlere Özel Vurgular:

Gençler, sizlere özellikle seslenmek istiyorum. Sizler, ümmetin geleceği ve İslam'ın bayrağını taşıyacak olan nesilsiniz. Allah (c.c.), sizlere gençlik nimetini verdi ve bu nimeti en iyi şekilde değerlendirmenizi istiyor. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), "Allah Teâlâ, kıyamet günü şu beş şeyden sorguya çekilmeden kulun ayağını yerinden kımılatmaz: Ömrünü nerede ve nasıl

tükettiğinden, gençliğini nerede yıprattığından, malını nerede kazandığından ve nereye harcadığından, ilmiyle ne gibi işler yaptığından.” (Tirmizi) buyurmuştur. Bu hadis, gençliğin ve zamanın ne kadar değerli olduğunu açıkça gösteriyor.

Gençler, teknolojiye bağımlı hale gelerek bu kıymetli zamanınızı boşa harcamayın. Vakit, altın kadar değerlidir ve bir daha geri getirilemez. Teknolojiyi, Allah yolunda kullanarak hem kendi gelişiminize katkı sağlayabilir hem de ümmete faydalı olabilirsiniz. Sosyal medya ve oyunlar sizi Allah yolundan, namazdan, Kur’an’dan ve İslamî ilimlerden uzaklaştırmamalıdır. Unutmayın ki, sizler İslam’ın geleceğisiniz ve bu sorumluluğu taşımak için kendinizi en iyi şekilde yetiştirmelisiniz.

8. Hadislerle Öğütler ve Hikmetler:

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), ümmetine bağımlılık gibi tehlikelere düşmemeleri için çeşitli öğütlerde bulunmuştur. Bir hadisinde, “Müslüman, dilinden ve elinden diğer Müslümanların emin olduğu kimsedir. Mü’min de, insanların canları ve malları hususunda kendisinden emîn oldukları kimsedir.” (Nesai) buyurmuştur. Bu hadis, teknolojiyi nasıl kullanmamız gerektiği konusunda da bizlere yol gösterir. İnternet ve sosyal medya gibi dijital platformlarda Müslümanlar olarak dilimize ve davranışlarımıza dikkat etmeli, başkalarına zarar vermekten kaçınmalıyız.

Yine bir hadis-i şerifte, “Kişinin İslam’ı güzel yaşamasının alameti, kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesidir.” (Tirmizi) buyurulmuştur. Bu hadis, sosyal medyada veya diğer dijital platformlarda gereksiz zaman harcamaktan kaçınmamız gerektiğini bizlere hatırlatır. Müminler olarak, bizi ilgilendirmeyen, faydasız işlerle vakit kaybetmektense, Allah yolunda hayırlı işler yapmak, ilim öğrenmek ve ibadetlerimize yönelmek en doğru yoldur.

9. Teknolojiyi İyi Kullanmanın Yolları:

Teknolojik bağımlılıktan korunmak için öncelikle niyetimizi doğru belirlemeli ve zamanı en verimli şekilde kullanmalıyız. İslam’da her iş niyetle başlar. Teknolojiyi kullanırken niyetimiz Allah’ın rızasını kazanmak olmalıdır. Bu niyetle hareket ettiğimizde, hem dünyamıza hem de ahiretimize fayda sağlayacak işler yapabiliriz.

Ayrıca, günlük hayatımızda teknoloji kullanımını sınırlamak ve belirli saatlere yaymak da önemlidir. Örneğin, namaz vakitlerinde teknolojiden uzak durmak, aile ile zaman geçirirken dijital cihazları bir kenara bırakmak gibi alışkanlıklar edinmeliyiz. Bu, hem ibadetlerimize hem de sosyal ilişkilerimize olan bağlılığımızı artıracaktır.

Teknolojiyi bir amaç değil, araç olarak görmeli ve bu aracı hayırlı işlerde kullanmalıyız. İnternet üzerinden İslami ilimlere ulaşmak, hayır kurumlarına bağış yapmak, dini sohbetlere katılmak gibi işler hem dünya hem de ahiret için kazançlı işlerdir.

Sonuç

Değerli kardeşlerim,

Bugün sizlerle teknolojik bağımlılığın doğurduğu riskler üzerinde durduk. Unutmayalım ki, teknoloji bizlere Allah’ın bir nimeti olarak sunulmuştur ve bu nimeti doğru şekilde kullanmak bizim sorumluluğumuzdur. Eğer bu nimeti kötüye kullanırsak, hem dünya hem de ahiret

hayatımızı tehlikeye atarız. Ancak, teknolojiyi İslam'ın rehberliği altında kullanırsak, bu nimet bizlere hem dünyada hem de ahirette büyük faydalar sağlayacaktır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), "Bir kimseye, dinî ilimlerden bir kısmı öğretildiğinde, bunu saklayıp başkalarına öğretmezse, kıyamet günü ateşten bir gemle gemlenir." (Ebu Davud) buyurmuştur. Bu hadisten hareketle, teknolojiyi kullanarak dini bilgilerimizi artırmak ve bu bilgileri başkalarıyla paylaşmak bizler için büyük bir hayır vesilesidir.

Rabbim bizlere, teknolojiyi doğru ve dengeli kullanmayı nasip etsin. Zamanımızı boşa harcamaktan bizleri muhafaza etsin ve hayatımızın her alanında Allah'ın rızasına uygun şekilde yaşamayı bizlere nasip etsin. Amin.

Vaazımızı burada sonlandırırken, Allah Teâlâ'dan bizleri ve nesillerimizi teknolojinin esiri olmaktan, zamanımızı israf etmekten korumasını niyaz ediyorum. Bizlere, dünya ve ahiret saadeti için doğru yolu göster ve o yolda sebat etmemizi sağla. Allah'a emanet olun.

Hazırlayan: Yakutiye İlçe Müftülüğü Vaizi Zübeyde ŞAKAR